

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZ ÇALIŞMASI

SAĞLAMA NOTLARI

Danışmanın Adı-Soyadı: Sevgi BALCI

Öğrencinin Adı-Soyadı: Yeşim KOYAZ

Diploma Numarası: 1129-0010

Sözcük Sayısı: 3903

Araştırma Konusu: Yiğit Okur'un Deniz Taşları adlı yapıtında "yaşamın sağlamlasının yapılması" izleğinin sunulmasında yapıt kurgusunun işlevinin değeriendirilmesi

ÖZ (ABSTRACT)

UBDP Türkçe A Dersi çerçevesinde, uzun tez olarak hazırlanan bu çalışmada, Yiğit Okur'un "Deniz Taşları" adlı yapıtında, gençlik yıllarından itibaren odak figürün yaptığı seçimlerin sağlamlasının ve değerlendirmesinin yapılması konusu incelenmiştir. Çalışmada, öncelikle ikili kurgu yapısı içinde odak figürün yaşının ilerlemesinin etkisiyle hayatının sağlamlası yapmaya başlaması durumu açıklanmış, ardından alt başlıklar odak figürün romantik birliktelikleri, aile kurumu, iş hayatı ve arkadaşlık ilişkileri olarak şekillendirilerek verilmiştir. Giriş bölümünde yapıtın kurgusuna ve bu çalışmada sunulan hayat boyunca yapılan seçimlerinin sağlamlasının yapılması konusuna değinilmiştir. Gelişme bölümünde odak figürün romantik ilişkileri, arkadaşlıkları, aile ve iş hayatı ve bunlar üzerinde odak figür Tarık ile ikili kurgulama yapısındaki diğer figürlerin ilişkilerinin etkisi üzerinde durulmuştur. Sonuç bölümünde ise, bu sağlama süreci sonunda odak figürün toplumdaki kimliğini değiştirmeyi kararlaştırması verilmiştir. Yiğit Okur'un "Deniz Taşları" adlı yapıtında, ikili kurgulama yapısının yaşam boyu yapılan seçimlerin sağlama sürecindeki rolü incelenerek, odak figürün hayatında toplumdaki kimliğini sürdürmesine yetecek kadar büyük bir bağı olmadığı kanısına varılmıştır.

(Sözcük Sayısı: 151)

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
GİRİŞ	4
A. SAĞLAMA I: <i>AŞK</i> GEÇİCİ BİR HEYECAN DEĞİLDİR.	6
B. SAĞLAMA II: <i>İŞ</i> GEÇİCİ BİR EĞLENCE DEĞİLDİR.	12
C. SAĞLAMA III: <i>AİLE</i> GEÇİCİ BİR BAĞLILIK DEĞİLDİR.	14
D. SAĞLAMA IV: <i>ARKADAŞLIK</i> GEÇİCİ BİR SİĞINAK DEĞİLDİR.	16
SONUÇ	19
KAYNAKÇA	20

Araştırma Sorusu: Yiğit Okur'un *Deniz Taşları* adlı yapıtında “yaşam sağlamlasının yapılması” izleğinin sunulmasında yapıt kurgusunun işlevi nasıl sunulmuştur?

GİRİŞ

Yaşam, bireyin kendisinden ve çevresini oluşturan diğer bireylerden beklentilerinin ve bu beklentilerini bulamamanın getirdiği hayal kırıklıklarının bir birleşimi olarak şekil alır. Bireyin, gençlik yıllarında birden fazla seçenekle karşılaşması, yaşamdan beklentilerinin oluşumunu beslemektedir. Bu beklentilerle birey gençlik yıllarında yanlış olduğunu düşündüğü seçimlerden uzak kalmaya çalışır. Zamanla yaşlanmasıyla da birlikte yaptıkları ya da uzak kalmaya çalışarak öteledikleri bu seçimlerini ve hayal kırıklıklarını tekrar gözden geçirmeye başlar. Bu gözden geçirme yani iç hesaplaşma süreci, bireyi, yaşamında tutundukları ve yaptığı seçimlerin yanlışlığıyla ya da doğruluğuyla yüzleştirir. Bu yüzleşmeyle bireyin yaşamının sağlamlasını yapmasının bir yansımasıdır. İşte bu, yaşamın sağlamlasının yapılması konusu da Yiğit Okur'un “Deniz Taşları” adlı yapıtında da “yaşama dair yapılan sağlamalar sonucunda yaşamın yüzleşilmesi kaçınılmaz pişmanlıklardan ibaret bir durum olduğu izlenimine varılması” konusu olarak işlenmiştir. Bu konu, yapıtın odak figürü Tarık Tarhan'ın yaşamını geçmişinden bu yana, yaşamdan bekledikleri ile buldukları arasındaki seçimleri sonrasında, yaşlanarak geldiği süreçte seçimlerinin doğru ya da yanlışlığının sağlamlasını yaparak karşılaştığı pişmanlıklarını kapsamaktadır.

Yaşamın sağlamlasını yapma konusu, *Deniz Taşları* adlı yapıtta farklı bir kurgulama süreciyle sunulmuştur. Kurgulamada birbirini eş zamanda takip eden ikili bir yapı gözlemlenmektedir. Bu iki kurgudan ilki, Tarık Tarhan'ın lise döneminden beri sahip olduğu arkadaşları ve ailesinin yer alıp işlendiği birincil yapıdır; ikinci kurgu ise Tarık Tarhan'ın üniversite ile yetişkinlik yıllarında kurduğu çeşitli arkadaşlıkları ve aşk ilişkilerinin yer alıp işlendiği ikincil

yapıdır. Birbirine paralel olarak işlenen bu kurgulama yapısı, odak figürün yaptığı seçimleri ve seçimlerinin doğru ya da yanlış olduğunu değerlendirdiği süreçleri kapsayan bir düzlemi göstermektedir.

Yapıtta bu paralel kurgulama süreci bir birey olarak Tarık Tarhan'ın yaşamının sağlamasını yapma sürecinin ayrıntılarıyla sunulma işlevini gerçekleştirirken; ikincil kurgunun başlaması ve şekillenmesinde de birincil kurguda yer alan tüm figürlerin etkisi gözlenmektedir. Bu figürlerle odak figür Tarık Tarhan arasındaki ilişkiler birincil kurguya göre daha kısa soluklu ve daha geçici olaylardan oluşması ile odak figürün yaşam algısını şekillendirmeye başlaması yönünden dikkate değerdir. Odak figür Tarık Tarhan'ın lise yıllarından yaşlılığına uzanan yapıtta, Tarık Tarhan birçok farklı figürle ilişki kurmasına karşın, ne birincil ne de ikincil kurguda mutluluğu yakalayamamış ve hayatının sağlamasını yaptığında edinmiş olduğu kimliğini sürdürmesi için yeterli bir sebep bulamamıştır. Yapıtta, Tarık Tarhan'ın pişmanlıkla sonuçlanan, sağlamasını yaptığı yaşam algısını belirleyen konular, aşk hayatı, aile hayatı, iş hayatı ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri olmak üzere dört ana başlık altında sunulmuştur.

A. SAĞLAMA I: AŞK GEÇİCİ BİR HEYECAN DEĞİLDİR.

Aşk, bireyin kimlik bulma sürecinde başka bir figürle geçtiği sevgi etkileşimi bağlamında kendini tanıma ve fark etmesini sağlayan bir unsur olarak insan yaşamında yer alır. Bu nedenle de bireyin düşünce ve davranışlarının kontrolünü yitirmesine neden olan güçlü duygulardan biri olarak yapılır. Bireyler bir aşkı paylaşan sevgililer oldukları zaman, bu durum kendi kimliklerinden vazgeçip tamamen karşıdaki kişiye odaklanma biçiminde bir bağımlılığa dönüştüğünde, aşk bir kimlik edinme süreci unsuru olmaktan uzaklaşır. Bunu kayıpların gerçekleştiği bir süreç izlemeye başlar. Bu süreçte de bireyin aşk duyulan kişiyi unutup hayatına devam etmekte zorlanması da kaçınılmazdır. Bu zorluklar da bireyi yoğun bir sorgulamaya sürükler ölüm gerçekliğiyle karşılaşan birey yaşamının bu yönüyle de sağlamasını yapma zorunluluğu hisseder. Yiğit Okur'un Deniz Taşları adlı yapıtında, odak figür Tarık Tarhan, hem birinci kurguda hem ikinci kurguda böyle bir yaklaşım sonucu ruhsal bir bunalıma, bir çıkmaza sürüklenir. Onun, bir aşk ilgisi duyduğu kadınlar olmuştur. Kurduğu romantik ilişkilerde çeşitli zorluklarla karşılaşmış olan Tarık Tarhan herhangi bir evlilik yapmakta başarılı olamamıştır.

Yapıtın birincil kurgusunda, Tarık'ın sevgilisi olmak isteyen pek çok kadın olmasına karşın bunlar arasından Tarık'la romantik bir ilişki yaşayan tek kişi Nazan olarak gösterilmektedir. Lise yıllarından itibaren Nazan, Tarık için diğer kadınlardan farklı olmuştur. Bu durum, yapıtta Nazan ile Tarık'ın birlikte "deniz taşı" çıkarıyor oluşlarının verilmesiyle belirginleşir. Tarık'ın sadece en yakın olduğu kişilerle "deniz taşı" çıkarmaya gitmesi, Nazan'la aralarındaki ilişkinin ne kadar özel olduğunu bu yönüyle göstermektedir. Yine Tarık'ın, gümrükte, ne pahasına olursa olsun sevgilisi Nazan'la çıkardığı deniz taşlarını bırakmaması, bu taşlara ve dolaylı olarak da Nazan'a duyduğu sevgiden vazgeçmeyişi yapıtta dikkate değer bir noktadır:

“Tarık’ın Nazan’la sadece üniversite yıllarına kadar sevgili olmuş bulunmalarına rağmen, Nazan’ın kurgudaki etkisi tüm yapıta yansımıştır. ‘Nazan... Seninle evlenmediğime... Evlenemediğime... Hayatımın son kırk yılını seninle...’ “ (Okur, 502)

İlişkilerinin süregelen doğasını göstermesi bakımından Nazan’ın yaşadığı “kırk odalı köşk” de yapıtta kullanılan leitmotivelerdendir. Bu “kırk odalı köşk” , Nazan ile Tarık’ın birlikte görüştüğü yerlerden oluşu nedeniyle yapıtta büyük önem taşımaktadır. Köşkün zaman içerisinde görkemini kaybetmesi Nazan ve Tarık’ın ilişkilerinin yıpranmışlığı ile paralellik gösterir.

Nazan ve Tarık arasındaki ilişki zamanla Tarık için bir saplantıya dönüşmüştür. Bu durumun nedeni Nazan’ın Tarık’ı sadece bir mektupla terk edişidir. Bu terk ediş üzerine Tarık, yaşadığı tüm ilişkileri Nazan’la karşılaştırmaya başlamış ve ona bağlandığı gibi başkasına bağlanamamış ve kimseyi sevememiştir. Bu durum yapıtta yine bir leitmotif olan “anahtar” kullanılarak yansıtılmıştır. Tarık, Nazan’ın gidişiyle evinin anahtarlarından birini balkondan fırlatmıştır. Bu anahtarın bir daha bulunamaması, Tarık’ın Nazan ile bir daha birlikte olamamasına benzemektedir. Bu durumun nedeni ikisinin de sahip olduğu gurur ve birbirlerine ihtiyaçları olmadığı düşüncesini kendilerine kabul ettirme çabalarıdır. Bu çaba, Tarık’ın ikincil kurgudaki figürlerle tanışmasındaki en büyük etken olarak da yapıtta ortaya çıkar. Bu durum adeta aralarında bir rekabete dönüşmüştür. Tarık, Nazan’ın gidişiyle yaşadığı boşluğu Londra’ya giderek telafi etmeye çalışmış, fakat başarılı olamamıştır. Çabalarının sonuç vermemesi ile de Tarık’ın Nazan’ı unutamadığı ve bu unutamama durumunun onun bütün hayatını derinden etkilediği yapıt boyunca gözlemlenmektedir.

Yapıtta, aradan uzun yıllar geçmesinin ardından yaşanan ilk buluşmalarında ikilinin birbirini unutamamış olduğu gösterilmiştir ve bu buluşma aralarındaki rekabeti alevlenmiştir. Tarık’ın Seher ile evlenme planları yaptığını duymuş olan Nazan artık kendisinin de evlenmesi

gerektiğini düşünmüş ve Cavit'e evlenme teklif etmiştir. İkilinin, kazananı olmayan yarışının bir göstergesi olarak Tarık'ın Nazan'ın düğünde attığı buketi yakalaması örnek verilebilir. Tarık'ın daha sonra geriye dönüp bakarak yaptığı aşka dair sağlamada, Nazan'ın bu evliliğini engellemek en büyük pişmanlıklarından olacaktır. Nazan da yaptığı evlilikte hiçbir zaman tam anlamıyla mutlu olamamış ve Tarık'a olan hislerinin değişmemiş oluşuna tanıklık edecektir. Bu durum yapıtta, Tarık'ın ellinci doğumgünü kutlamasında Tarık'ı sakinleştirmek için verdiği tutkulu öpücükten herhangi bir pişmanlık duymaması ile yapıtta ifade edilmiştir.

Yapıtta birincil kurgunun bir parçası olarak ortaya çıkan Cavit karakteri, Nazan'la olan ilişkisi nedeniyle Tarık'a karşı bir figür olarak sunulmuştur. Nazan'la ilişkisi ve kendine zıt kişiliği nedeniyle Tarık, Cavit'i sevmemekte ve hatta nefret etmektedir. Aralarındaki bu zıtlık, yapıtta Cavit'in gösterişçi, kendine güvensiz, yapmacık ve ukala tavırlı bir figür olarak kurgulanması ile ön plana çıkmaktadır. Cavit'te her zaman Tarık'ı kıskanma ve ondan farklı olma çabası vardır: *“Son görüştüklerinden bu yana on beş yıl geçmiş olmasına karşın, Tarık'ı tanimasına engel değildi. Önce morardı, sonra kanı çekildi, bembeyaz oldu.”* (Okur, 382) Bu durumun sebebiyse Nazan'ın Tarık'a karşı olan hisleridir. Cavit'in kişiliğiyle birleşen bu hisler, Tarık siyah Mercedes kullanıyorken onun beyazını alışı gibi durumlarla ayrıntılı olarak yansıtılmıştır. Tarık'sa Cavit'i her anlamda yetersiz görmektedir, ancak aynı kadına âşık bu karşıt figürlerin yarışı, Cavit'in Nazan'la evlenmesiyle sonuçlanmıştır.

Birincil kurgunun temelinde, Tarık'ın orta yaşlarının sonuna gelmesi ve hayatının sağlamasını yapması sürecinde Nazan'la olan ilişkisini sorgulaması yer almaktadır. Tarık, rahatsızlığının nüksettiği sıralarda yaşamını gözden geçirerek yaptığı sağlamalar sonucunda, Nazan'la olmadığı için, başlangıçta onun peşinden New York'a gitmediği için, onunla evlenmediği için derin pişmanlıklar yaşamaktadır. Bu sağlamanın onu getirdiği sonuçlardan biri, cenazesini planladığı süreçte Nazan'a veda etmeyi ihmal etmemesidir. Nazan'a gittiğinde Nazan'ın

süslenmiş oluşu yine bütün olanlara ve geçen zamana karşın birbirlerini unutamadığını gösterir. Tarık'ın arzu ettiği cenazeyi Nazan'a anlatmasının nedeni Nazan'ın geçen zaman içinde Tarık için değerini yitirmemesi ve bu nedenle de gerçeği bilmeyi hak etmesidir. Tarık'ın ölümün kıyısındaiken yaptığı sağlamanın temelinde “yaşamak” olarak nitelendirdiği temel şeyin Nazan'ı bir ömür boyunca sevmek olması da bu noktada temeli oluşturmaktadır. Tarık'ın gerçekte yaşadığını sadece Nazan'a göstermesi ve sadece onunla “deniz taşları”ndan ayrıldığına üzüldüğü oluşu, bu temelin başka bir kanıtıdır.

Yapıtın ikincil kurgusunda Seher, Linda ve Doktor Nurten figürleri, Tarık'la romantik anlamda bağ kuran diğer kadın figürler olarak gösterilmektedir. Tarık tarafından, Nazan'la karşılaştırılmış olan bu kadın figürlerle Tarık'ın ilişkileri birçok sorun barındırmakla birlikte hemen hepsi de ayrılıkla sonuçlanmaktadır. Bunun temelinde de yine Nazan'ın Tarık'ın kalbindeki yeri bulunmaktadır. Yapıtta Tarık'ın, Londra'da, Linda ile olan ilişkisi, tek uzun süreli ilişkisi olarak ön plana çıkmasına rağmen, ilişkileri duygusal anlamda birçok sorun barındırmıştır. Linda'nın eve geldiği daha ilk akşam içinde bulunduğu ortamı tanımaya, anlamaya çalışmadan uyuması, Linda'nın Tarık'ın Türkiye'deki yaşantısı ile ilgilenmediğini hatta Tarık'la tam bir gönül bağının olmadığını bile göstermektedir. Bu durum Linda ve Tarık arasındaki sorunların bir yansımasıdır. Birçok konuda fikirleri birbirine bezememekte ve sık sık tartışmalarına neden olmaktadır. Tarık'ın Linda'yla Çanakkale tarihinde anlaşamamaları, Tarık için büyük bir sorundur. Yapıtta, bu iki figürün yaşama bakışları arasındaki farklılıklar tarih konusu üzerinden verilmiş ve Tarık Linda ikilisinin ne kadar farklı olduğu ortaya konulmuştur. Bu ikilinin birlikteliği Tarık'ın Linda yüzünden askerde ceza almasıyla sonlanmıştır. Tarık'ın bu olay üzerine, veda bile etmeden Linda'yı evden kovması, ona evlenme teklifi etmiş olmasına karşın, aralarındaki ilişkinin duygusal anlamda birbirine duyulan ihtiyaca dönüşmediğinin göstergesidir. Bu bağın eksikliği yüzünden vedalaşma ihtiyacı bile duymamışlardır. Tarık'ın Linda'yı birçok kez aldatması da bu fikri destekler

niteliktedir. Linda ise Türkiye'ye geldiğinden beri burada sadece turist olarak davranmış ve kalıcı bir hayat kurmaya çalışmamıştır. Linda'nın gidişiyile Tarık Londra'da tanıştığı herkesle de bağlarını koparmış olur. Londra'ya gidişinin temelinde de Nazan'ı unutma isteği olduğundan Londra, Tarık için Nazan'la ayrılığını atlatabilmek için sığınmaya çalıştığı, ancak bunu da başaramadığı bir yer olarak kalmıştır:

“ ‘Kafanı yanlış adrese takmışsın. Sen yıllarca tanımadığın bir kadına karşı savaşmadın. Savaşığın Nazan değildi. Tarık'ın kafasıydı. Sen savaşını Tarık'ın kafasında kaybettin.’ ” (Okur, 141)

Ne Linda ile olan ilişkisi ne de Londra'ki yaşantısı Tarık'ın hayatında kalıcı bir yer edinmemiş ve Nazan'ı unutmasını sağlayamamıştır. Tarık'ın Linda dışında yaşadığı uzun süreli başka bir ilişki de, Londra'dan Türkiye'ye döndüğünde Bodrum'daki barda tanıştığı Seher'le olmaktadır. Bodrum'da tanışmış olmaları ilişkinin doğasını yansıtmaktadır. Adeta bir yaz aşkı gibi çokça eğlendikleri bu ilişkilerinde duygulardan çok fiziksel haz ön plana çıkmaktadır. İlk buluşmadan itibaren, Seher güzel ve çapkın görünüşünün yanı sıra gizemli davranışlarıyla da Tarık'ı büyülemiştir, Nazan'dan sonra Tarık'ın bu yaşadıkları adeta bir maceradır. Amacı ne aşk ne de bağlanacağı bir kadın bulmaktır. Yine bu ilişkinin zayıflığının temelinde de Tarık'ın Nazan'a olan aşkı yatmaktadır. Bunun yanında Seher'in özgürlüğe olan düşkünlüğü, ikilinin bu ilişkiye başlarken uzun süreli bir ilişki beklememesine de neden olmuştur. Buna karşın, Tarık'ın, iş arkadaşı Kazım'ın yaptığı evliliğe bakarak; aşk hayatına yeni bir yön verme isteği, onun Seher'e evlenme teklif etmesine neden olur. Seher'in Tarık'ın evlenme teklifine tokat atarak yanıt vermesi ve Tarık'ın ona tokat atarak bu anı devam ettirmesi de yine bu ikilinin aralarındaki ilişkinin temelindeki ayrılığı gösterir niteliktedir. Fakat bu teklif bu ilişkiye beklenmedik başka bir yön getirmiştir. Seher bu evlenme teklifinin ardından Tarık'a gerçekten güvenebileceğini görmüş ve hep gizemli gösterdiği geçmişini

Tarık'a anlatmaya karar vermiştir. Yapıta göre, bu paylaşım ile da ilk defa Tarık ve Seher arasında gerçek anlamda bir bağ kurulması sağlanmıştır. Tarık'ın aşka bakışı da artık değişmiştir; sahip olduklarını kaybetmek istememekte ve hayatını daha anlamlı kılacak çözümler aramaktadır. Aralarındaki ilişki duygusal bir boyut kazandıkça, Tarık ettiği evlenme teklifini sorgulamaya ve teklifinin ne kadar samimi olduğuna dair bir sağlama yapmaya başlamıştır. Bu sorgulamayla Nazan'ı hala unutmadığını fark eden Tarık, Seher'le yaşadıklarından mutlu olmaya başlamıştır.

Seher bu yönüyle kurguda Tarık'ın Nazan'dan sonra değer vermeye kalkıştığı tek kadın olarak öne çıkarılmaktadır. Diğer bir yandan, Tarık'ın Seher'e her gün mektup yazması onun Seher'e değer verdiğini ve Nazan'da yaptığına inandığı yanıtları tekrarlamak istemediğinin göstergesidir. Seher'in özgürlüğünü kısıtlayan her fikre karşı olmasına rağmen tanışma yıl dönümlerinde Tarık'ın iş yerine gitmesi ikisi arasındaki ilişkisinin sona ermediğini ve aralarındaki aşk duygusunun hala devam ettiğini göstermektedir. Buna karşın, Seher Nazan'ın yerini alamamıştır. Nazan'ın varlığını öğrenmesiyle gereksiz ve hatta aldatılmış hisseden Seher, üzerine telefon numarasını yazdığı bir mektupla Tarık'ı terk eder. Bu olayla Tarık ikinci defa sevdiği kadın tarafından bir mektupla terk edilmiş olur. Tarık'ın bu numarayı araması ise sevdiği birini tekrar kaybetmek istemediğini gösterir. Tarık hayatında Nazan'la yaptığı yanıtları Seher'de tekrarlamak istememektedir. Hayatını sorgulamaya ve sağlamasını yapmaya çalıştığı orta yaşlılık döneminde Tarık hayatında sahip olduğu ve onu mutlu eden güzel anlar arasında Seher'le yaşadıklarını da gösterir. Tarık'ta, Nazan gibi, Seher'e de kavuşamamanın verdiği bir üzüntü vardır. Diğer bir göstergeyse Tarık'ın, Seher tarafından terk edilmesinin ardından, ona ulaşmaya çalışmasıdır. Seher'in, Nazan'ın yerini alamamış olmasına karşın, Tarık'ın mutlu olmasını sağlayan bir figür olduğu odak figürün seçimlerinin sağlamasını yaptığı süreç içinde de vurgulanmıştır.

Tarık Seher’le ilişkisinin de sonlanmasıyla tamamen yalnızlaşmıştır. Hayatındaki bu boşluğu yılbaşında ve Cavit’lerin evindeki Yılbaşı yemeğinde yanında getirdiği Doktor Nurten’le kapatmaya çalışmaktadır, ancak yine bu ikili arasında duygusal bir bağlılık görülmez ve bu ilişki yalnızca Tarık’ın hem Nazan’ı hem de Seher’i unutma çabası olarak kalır.

Yapıtın bütününe hâkim olan duygu durumu, Tarık’ın Nazan’a bir türlü kavuşamamasıyla verilir. Bu kavuşamamanın paralelinde karşısına çıkan ölüm gerçekliğiyle yüz yüze gelmesi sonucu, Tarık’ın aşk konusunda yapmak zorunda kaldığı sağlama, özellikle Nazan çerçevesinde kalan bir pişmanlık duygusu, umutsuzluk ve derin bir kalp kırıklığıyla sonuçlanmıştır.

B. SAĞLAMA II: İŞ GEÇİCİ BİR EĞLENCE DEĞİLDİR.

Modern toplum yapısında birey, zamanının çoğunu iş yerinde geçirmek zorunda kalır. Kariyer hedefi bireyin yaşamında içinde bulunduğu dünyayı anlamlandırması için önem taşır. Bu anlamlandırma, yine, bireyin kimlik edinme sürecinin, yapı taşlarından biri olarak yaşamında yükselir. Birey yine bu yapı taşını biçimlendirme yolunda ilerlerken, kimlik özelliklerinden vazgeçip zevk ve heyecan duyduğu şeylere yönelmez ya da gereken özeni gösteremezse yine, bir kimlik edinme sürecinden farkında olmadan uzaklaşmaya başlar. Yazık ki hem dilediği bir alanda kimliğini geliştiremez hem de üretken olmamanın sancısını çeker ve yine ölüm gerçekliğiyle karşılaşan her bireyin yaşamında yaptığı gibi yaşamının bu yönüyle de sağlamasını yapma zorunluluğu hisseder. Yeni pişmanlıklarla yüzleşmek durumuyla karşı karşıya kalır. Yiğit Okur’un Deniz Taşları adlı yapıtında odak figür Tarık Tarhan, yaptığı işi, başlangıçta yaşamında karşısına çıkan en iyi fırsat olduğu için seçmiştir. Bu işi seçmesinde, arkadaşı Murat’ın onu ikna etmesinin yanı sıra, iş yerinin ona sağladığı lüks yaşam düzeyi etkili olmuştur. Özellikle Pandora adlı yata sahip olma isteği Tarık’ın işi kabul etmesine yol

açmıştır. Buna karşın Tarık başhekimleri etkilemek için yapılan davetleri, doğru bulmaz ve yaptığı işin gerekli olduğuna inanmaz. Amerikan asıllı bu şirketin altında çalışmak onun kişiliğine de, şirketin bu yaklaşımlarıyla uymamaktadır. Tarık'ın işine bakışı, orada sergilediği davranış biçimi ve yaşamının sonuna doğru yaptığı sağlamayla geldiği pişmanlık noktası da yapıttaki ikincil kurgu içinde tanıştığı kişiler üstünden verilmiştir.

Patronu Mr. Robi Gunter, Tarık'ın beklediğinden farklı bir yöneticilik tarzına sahiptir. Bu nedenle Tarık patronunu ve patronun temsil ettiği şirketi sorgulamaya başlamıştır. Yapıtta belirtilen işyeri şubesinin, Tarık'ın evinin ve hatta arabası gibi tüm konuların şablonlarına müdahale etmesi, Tarık'ın kendisini işine ait hissetmemesine ve her şeyin onun kontrolü dışında gerçekleştiğine inanmasına neden olur:

“ ‘Ben bu işten vazgeçtim. Zaten kabul etmiş de değilim. Herif, ‘Teklifimi kabul ettiğinize memnun oldum.’ diyip çekip gitti. Giderken de barmeni tersledi. Beni başısla. Başka birini bul...’ ” (Okur, 157)

Tarik'ın sorgulamalarını tetikleyen bir diğer unsur olarak da, karakter ve davranış biçimini yadırgadığı, iş arkadaşı Kazım Bey'dir. Görünürde işinin ehli olan ama temelde her şeyin bir pazarlama harikası olan bu işyerinin yüzüyle, gösterişe önem veren Kazım Bey'in kişiliği paralellik göstermektedir. Kazım Bey'le Tarık'ın yaşam stilleri ve seçimleri de farklılık göstermektedir. Tarık iş yerinde, yanında çalışan insanlara çok destek olmaktadır. İş arkadaşlarından Aysel'in tazminat almasını sağlamaya çalışması da bunun belirgin örneklerindedir. Tarık çalışanlarına iyi davranan ve bu nedenle de onlardan büyük saygı gören bir patron niteliği taşımaktadır. İş yerinde bu tavırlarıyla sevilen ve sayılan biri olmasına karşın, bu durum Tarık'ın kendini mutlu hissetmesi için yeterli olamamıştır.

Tarik, Kazım Bey'in davranışlarını çoğu zaman ahlaki anlamda doğru bulmamaktadır. Bu, varlığını kabullenmediği, takdirini layık görmediği, Kazım Bey'in evlilik haberini aldığı anda

kendi hayatını tekrardan sorgulamaya başlayan Tarık kendini kötü hissetmiştir. Bu olumsuz hissediş onun Seher'e evlenme teklifi etmesinin yan nedenlerindedir. Yapıtın ilerleyen bölümlerinde de Tarık'ın yaşamının sağlamasını yaparken bu figürün tetikleyici etkisi görülmektedir: "... *Bu ani yolculuğun nedeni Zart Zurt Kasım Bey'di. O evleniyordu. Tarık niye evlenmesindi?...*" (Okur, 230)

Şirketin büyümesinde rol oynamasına rağmen işine bir türlü bağlanamayan Tarık, iyi davranmak zorunda olduğu başhekimlerin arasında gösterişçi ve düzenbaz olanlarla karşılaşmakla işine duyduğu sevgi de azalmaktadır. İlk satışlarını yaptıkları Doktor Münir Bey tarafından, kayınbiraderinin şirketinin hisselerinin alınması için Tarık'ın çalıştığı şirket Medicomat kullanılmış ve ödemeler geciktirilmiştir. Bununla yüzleşen Tarık'ın Münir Bey'in yat turuna katılmaması da Tarık'ın işini yapmaktan zevk almadığının ve kendini kullanılmış hissettiğinin bir göstergesi olarak yapıtta görülmektedir.

İşine karşı olumsuz düşüncelere sahip olan Tarık, hayatının sağlamasını yapmasıyla işinin özgür hissetmesine engel olduğunun farkına varmış ve işinden ayrılmayı seçmiştir.

C. SAĞLAMA III: AİLE GEÇİCİ BİR BAĞLILIK DEĞİLDİR.

Aile, bireyin çocukluğunu geçirdiği ve onu yaşama hazırlayan, toplumun en küçük yapı birimidir. Yatılı okullar, zor çalışma koşulları gibi birçok etmen bireyin ailesinden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Ailenin yarattığı boşluk bireyin kendisini yalnız hissetmesine ve ihtiyacı olduğunda destek alabileceği bir yerin eksilmesine neden olur. Bireyin alabilecekleri bir desteğe ihtiyaç duyması, onu kendi ailesini kurmaya iter. Belirli bir yaşam standardına gelmiş, hayatını düzene sokmuş bireyler kendi ailelerini kurmaya çalışır.

Aile bireyin yaşamına yeni bir anlam yükler. Bu anlam ihtiyacı giderilemezse kimlik edinme süreci sekteye uğrar.

Yapıtta Tarık'ın ailesiyle olan ilişkisi onun gençlik yıllarında kendini yalnız hissetmesine neden olmuştur. Ailenin tek çocuğu olan Tarık'ın yatılı okulda okuması aile bağlarının zayıflamasına yol açmıştır. Tarık sadece ihtiyaç duyduğunda ailesini aramıştır, olabildiğince onları yaşamından uzak tutmuştur. Tarık'ın yakın olduğu herhangi bir akrabası da yoktur. Özellikle babası Tarık'ın verdiği kararları, yaptıklarını onaylamamaktadır. Anne-babasını Londra'da olduğu dönemde kaybedişyle Tarık sahip olduğu ama yakın olmadığı bu aileyi de kaybetmiştir.

Birincil kurguda Tarık'ın öz ailesi ile yakın ilişkilere sahip olmaması Tarık'ın yetişkinlik döneminde evlenme gibi ideallerinin oluşmamasına ve bağlanmakta sorun yaşamasına neden olan etmenlerden olarak yapıtta ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ikincil kurguda, Tarık'ın aileye olan ihtiyacını kalfası Kalomira karşılamaktadır. Adeta bir anne gibi, Tarık'a yaklaşır. Tarık'ın başarılarından mutlu olur, aşk ya da iş hayatındaki üzüntülerinde hep yanındadır. Kalomira'nın Tarık'a duyduğu sevgi karşılıklıdır. Tarık da ona değer vermektedir.

Diğer bir yandan da Tarık Kalomira'nın Münih'te bir kızının yaşıyor oluşunu bilmesi, onun Kalomira'yı ailesi olarak görmemesinde etkili olur. Tarık hayatının sağlamasını yaparken kendisini bulunduğu yere bağlayan bir aile ile karşılaşmadığı sonucuna varmaktadır. Kendi cenazesini planlamaya karar vermesinin ardından Kalomira'yı kızının yanına Münih'e göndermeye karar verir. Böylece, Kalomira'yı kan bağına sahip olduğu, asıl ailesinin yanına göndermiş olur.

D. SAĞLAMA IV: *ARKADAŞLIK GEÇİCİ BİR SİĞİNAK DEĞİLDİR.*

Arkadaşlık, bireyin yaşama bakış açısının biçimlenmesinde en önemli rolü üstlenen bir kurum olarak ortaya çıkar. Bireyin kimliğinin her bir parçası bir arkadaşından meydana gelir. Bu biçimlenmedeki eksikler bireyin kimlik edinme sürecinde eksik hissetmesinde etkili olacaktır. Yapıtta Tarık, hem birincil kurguda hem de ikincil kurguda birçok arkadaşlık kurmuştur. Birincil kurgudaki Nihat, Mesut, Murat, Sadun gibi birçok arkadaşıyla kalıcı bir ilişkiye sahip olsa da bu arkadaşlıkları onun Londra'dan Türkiye'ye dönmesi için yeterli olamamıştır. Sadece Murat ve Mesut'la olan arkadaşlıklarının Tarık'ın hayatına yön verdiği görülmektedir. İkincil kurguda ise Tarık'ın iş hayatı dışında sahip olduğu tek arkadaşı Hanry'dir.

Murat Tarık'ın hayatında büyük etkiye sahip olan en iyi arkadaşıdır. Tarık'la küçüklüklerinden beri tanışıyor olmaları ve Murat'ın hem iş hem de özel hayatında Tarık'a destek oluşu, yaşamlarında da yakın olmalarını sağlamıştır. Tarık'ın, Murat ile birlikte deniz taşı çıkarması ve Murat'ın gönlünü almak için zaman zaman da olsa deniz taşı çıkarmaktan bile vazgeçmeyi göze almış oluşu da aralarında bağın ne kadar kuvvetli olduğunun göstergesidir: *“Konuşmuyorlardı. Sabah, Kara Ada'daki deniz mağarasının önünden geçen hurgürden sonra Tarık deniz taşları tutkusunu sürdürmekten çekindi...”* (Okur, 192) Tarık'ın ilk gençlik yıllarından ilerleyen yaşına kadar Murat'ın Tarık'a uzattığı el Tarık için yaşam değerindedir. Tarık ailesini kaybettiği dönemde de Murat'ın yardımına ihtiyaç duymuştur. Tarık'ı Medicomat'ın müdürü ile tanıştırması ve Medicomat'ın Türkiye şubesinin açılmasında Tarık'a yardımcı oluşu Murat'ın Tarık'a kariyer konusundaki yardımlarını örnekler. Aşk hayatındaysa Murat Tarık'ın yaşamının tüm gerçekliklerinin farkındadır ve her zaman ona göre davranmayı bilmiştir. Murat Nazan'la de arkadaş olmasına rağmen, Tarık'la bu konuyu konuşmaktan kaçınmıştır. Seher ile olan ilişkisinde de Murat, Tarık'ın hep yanında olmuş ve hatta Tarık'ın anlattıklarını eşine bile anlatmaktan kaçınmıştır.

Tarık ve Murat çok iyi anlaşmaları ve yakın olmalarına rağmen, hayatta farklı öncelikleri vardır. Tarık dalmayı denizi severken, Murat karayı tercih etmektedir. Murat'ın bu seçimi güvenli bir yerde bulunmaya ve bağlanmaya ihtiyaç duyduğunun bir göstergesidir. Murat'ın bağlanma ihtiyacının bir sonucu Ayça'yla olan evliliğidir. Bu evlilik Murat'ın hayat yolculuğundaki ana karadır. Tarık ve Murat çok yakın olmalarına rağmen, Tarık ve Ayça'nın arasındaki iletişimin gittikçe bozulmuş olması da Tarık'ın Murat'la olan ilişkilerini de etkilemiştir. Ayça'nın Seher'e Nazan'dan bahsederek Tarık ile ayrılmasına yol açması, Tarık'ın hayatında Ayça'nın en büyük olumsuz etkisidir. Bu noktadan sonra Tarık, Ayça'yla sadece Murat'ın hatırına görüşür olmuştur. Daha sonraki süreçte de Ayça Tarık'ı falcı Nuriş'e gitmeye zorlaması ve falcı Nuriş'in burada Tarık'a söylediklerinin onun yaşamı sorgulamasına ve yaşamının yeni bir sağlamasını yapmaya yönelmesinde etken olması da Ayça'yla iletişiminin kopmasına neden olmuştur.

Ayça'nın varlığı Tarık'ın Murat ile olan ilişkisini etkilemesi yönünden Tarık'ın hayatında önemli yere sahiptir: Murat, Ayça ile hem aynı evi hem de aynı işi paylaşmaktadır, Tarık ise Ayça'nın yanında durmaya bile tahammül edememektedir. Tarık, Murat'ın hayatını bir düzene soktuğunu görmüştür. Bu düzen içinde Ayça'nın büyük yere sahip oluşu, Tarık'ın sadece Murat'ın arkadaşlığı ile hayatına bir anlam yükleyemeyeceğinin farkına varmasına neden olmaktadır. Hayatının sağlamasını yapması ile, Tarık arkadaşına çok değer vermesine karşın hayatını daha anlamlı bir hale getirebilmek için ondan uzak olması gerektiği gerçeği ile karşı karşıya kalmıştır. Ömrünün kalanında yeni bir kimlik kullanarak hayatına devam etmeye karar veren Tarık için, cenazesine Murat'ın gelmesini sağlama çabası onun için bir çeşit vedadır.

Yapıtta, Mesut Tarık'ın yaşamındaki etkin rol oynayan diğer bir arkadaşdır. Tarık'ın eski evinde kiracı olarak kalması, Tarık'ın Londra'ya gitmesine olanak sağlamıştır. Bu durum Mesut'un Tarık'ın hayatındaki ve kurgudaki ilk büyük etkisidir. Buna karşın, evin kiralarını

ödememesi, evi kötü kullanması ve ev sahibinin kolunda iğne kırması, çeşitli düzenbazlıkları da onu güvenilmez biri haline getirmektedir. Tarık Mesut'u kişilik olarak onaylamamasına karşın, hayatındaki büyük değişiklikleri, diğer tanıdıklarından saklamak istediğinde Mesut'un yardımına başvurmuştur. Bu nedenle Mesut, Tarık'ın sırlarını ilk öğrenen kişi olmuştur. Tarık'ın cenazesini ayarlanmasına da yine Mesut yardım etmiştir. Onu öldü göstererek estetik ameliyatı yapmıştır. Bununla amaç, Tarık'ın sağlamlasını yaptığı ve pişman olduğu yaşamı baştan yaşama isteğidir, bunun imkansızlığının farkında olsa da bu Tarık için pişmanlıklardan bir kaçış kapısıdır. Tarık için Mesut bu noktayı sağlayıcı olarak önem taşımaktadır.

Henry Hanry, Tarık'ın ikinci kurguda tanıştığı ve birlikte geçirdiği zamanı özlemle andığı tek arkadaşıdır. Öğretmeni olmasının yanı sıra adeta arkadaş gibi olmuşlardır. Hanry, Tarık'ın Thames Nehri'ne dalma izni almasını ve bu şekilde deniz taşları çıkarmasını sağlamıştır. Tarık'ın Londra'dan dönmesi ile aralarındaki iletişim kopmuş olmasına karşın, Tarık geçirdiği zamanlarda aldığı duygusal hazzı hep hatırlamaktadır. Tarık'ın hayatında, Murat dışında, onu mutlu eden tek arkadaşlığı Hanry ile olmaktadır. Hayatının sağlamlasını yaptığı süreçte de Hanry ile olan arkadaşlığı güzel bir anı olarak Tarık'ın karşısına çıkmaktadır.

Arkadaşlarının varlığı Tarık'ın kimliğini sürdürmesi için yeterli bir sebep olamamıştır. Tarık'ın arkadaşlıklarına dair hayat sorgulaması da yazık ki olumlu bir sonuç vermemiştir.

SONUÇ

Yapıtta Tarık Tarhan'ın kurduğu ilişkiler ve yaptığı seçimler onun mutlu olmasını ve yaşlılık sürecini huzurlu geçirmesini engellemiştir. Bu durum Tarık'ta bir iç çatışmaya neden olmuş ve bu çatışma Tarık'ın falcı Nuriş'e gitmesiyle alevlenmiştir. Otuz yıl daha yaşayacağını falcıdan duyan Tarık, hayatında yaşamaya değer ne olduğunu sorgulamış ve hayatının sağlamasını yapmaya çalışmıştır. Bu sağlama süreci, Tarık'ın; hem Nazan'ı hem de Seher'i elinden kaçırdığı için bir pişmanlık duymasına, iş hayatının kendisini mutlu etmediğini ve aile olarak isimlendirebileceği kimsenin olmadığını fark etmesine neden olmuştur. Ayrıca bu sağlama süreciyle çok sevdiği arkadaşlarının da hayatını bir düzene oturtuğunun ve kendisinin sürekli onların yanında olamayacağı gerçeğiyle yüzleştirmiştir. Bu yüzleşmelerin neredeyse tamamı, Tarık'ın kendi kimliğini terk etmek istemesine neden olmuştur. Sahip olduklarının ona son bir zafer kazandırdığını görebilmek için büyük ve gösterişli bir cenazesinin olmasını istemiştir. Bu cenazeyi kullanarak “deniz taşları”ndan ayrılmış oluşu, Tarık'ın bağlandıklarını, sevdiklerini ve anılarını bıraktığının bir göstergesidir, çünkü yaşamı boyunca “deniz taşları” Tarık için değerli olanları yansıtmak için kullanılmıştır. Deniz taşlarının Tarık'ın tabutunu doldurmuş oluşu ise bu taşların Tarık'ın benliğindeki önemini yansıtmaktadır. Tarık'ın kendini öldü göstermesi ve estetik ameliyatıyla yüzünün görünümünü değiştirmesi ise Tarık'ın, toplumun tanıdığı “Tarık Tarhan” kimliğini tamamen terk etme isteğinin göstergesidir. Bu terk ediş, Tarık'ın hayatının sağlaması sürecinin sonunda beklentilerinin gerçekleşmemesiyle hayal kırıklarının artmasına neden olmaktadır. Birincil kurguda Tarık'ın Nazan'ı sevdiği, gerçek sevginin temel olduğu gerçekten yaşadığını hissettiği sürece ait olan değerler; ikincil kurguda da Tarık'ın yaşamında hep ikinci planda olan yaşamak olarak saymadığı yıllarının paralel ilerlemesi dikkat çekicidir. Yapıttaki temel ve tetikleyici sağlamayı aşka bakışı oluştururken, bu birincil kurguda öne alınmıştır. İkincil kurgu ise domino etkisiyle oluşan yaşam zincirinin diğer halkalarının ele alındığı bir yapılanmadır.

KAYNAKÇA

Okur, Yiğit. Deniz Taşları. İstanbul: Can Yayınları, 6. Basım: 2005.